

СЪДЪРЖАНИЕ

Предстоящо...2

Конкурси...3

Конкурси, изкуство, думи...4

Хроника...19

IN MEMORIAM...20

Редактор:

Марияна Аврамова

Оформление:

Александър Стефанов

Коректура:

Мариела Янакиева

Снимки:

Дени Кръстев

На корицата:

Искра Благоева –
„Портрет III“

За контакти и реклама:

тел. 02) 948 37, вътр. 14

02) 943 4421

факс: 02) 946 0212

press@sbhart.com

ИнфоСБХ

ISSN 1310-9448

Захари Зограф – „Автопортрет“, детайл

СБХ, 1504 София, ул. „Шипка“ 6

РЕКЛАМА
РЕКЛАМА РЕКЛАМА

**ЛЕЕНЕ НА СКУЛПТУРА
В МЕТАЛ НА НАЙ-НИСКИ ЦЕНИ.**
*Изработка на всички видове калъпи,
обработка на скулптура и патиниране –
от миниатюрата до монумента
и много други операции в занаята.*

тел: 0899 849 127;

0899 843 883;

031 422 145

www.stshisho.dir.bg

**СЪЮЗ НА БЪЛГАРСКИТЕ ХУДОЖНИЦИ,
ул. „Шипка“ 6. Изложбен план,
месец юли 2009 година**

**„Портрети“ – живописна изложба на Елена Ботева,
етаж 4, 10 – 30 юли, откриване 18 часа**

**Изложба на бакалаврите от НХА, випуск 2009,
етаж 1 и 2, 14 – 28 юли, откриване 18 часа**

**Изложба на Петър Арнаудов,
етаж 3, 15 – 30 юли, откриване 18 часа**

**Галерия „Райко Алексиев“ – ул. „Раковски“ 125
Изложба на Дора Кънчева,
откриване 8 юли 2009 от 18 часа**

**Арт галерия НДК
„Съвременни македонски художници“,
откриване 2 юли 2009 от 18 часа**

**Галерия-книжарница „София-Прес“ – ул. „Славянска“ 29
„Движение в покой“ – Сашо Камбуров - живопис,
Валентин Асенов – живопис,
Цветослав Преславов – скулптура,
Невелина Янакиева – стъкло,
23 юни – 17 юли**

XI МЕЖДУНАРОДНО ТРИЕНАЛЕ НА ПОЛИТИЧЕСКИЯ ПЛАКАТ, МОНС/БЕЛГИЯ

Триеналето на политическия плакат има за цел да сравни най-добрите политически дизайнери от всички страни с оглед да насърчи възможностите им за изява.

Дата и място:

Международното триенале на политическия плакат ще се състои от декември 2010 г. до април 2011 г. в Монданеума (Mondaneum, rue de Nimy 76) в гр. Монс (Mons), Белгия.

Условия за участие:

1. Могат да участват дизайнери на плакати, които илюстрират политически събития, социални спорове или други социални факти, и са готови да се съобразят с изброените правила. Ще се приемат също и плакати, отнасящи се до политически снимки и театър.

От всеки автор се изисква към всеки плакат да прибави кратка биография и се задължава да изпрати кратък текст, обясняващ контекста на създаване на творбата и политическото му въздействие.

2. Всеки автор може да участва с неограничен брой плакати, но създадени след 1 октомври 2007 г.

3. Изборът на произведения за участие ще се направи от комитет, включващ художници, графици, критици и ръководители на социални движения. Журито ще заседава през февруари 2010 г.

4. Всеки участник трябва да покрие разходите по застраховането и да гарантира присъствието на плакатите в добро състояние не по-късно от 1 декември 2009 г.

Плакатите трябва да бъдат опаковани внимателно, като организаторите не отговарят за повреди, направени по време на транспорт. Разходите по транспорта се покриват от участниците или от спонсориращите ги организации. Плакатите трябва да са без рамки.

Творбите остават собственост на организаторите и ще бъдат част от тяхната колекция. Авторите се ангажират да предоставят второ копие за изложбите.

5. Организаторите имат право да възпроизвеждат участващите плакати в каталози, промоционални публикации, а също и в интернет, включително в уеб страниците на le manège.mons или R.E.A.G.A. и да ги излагат в изложби и събития без комерсиална, цел като рекламират триеналето, заявявайки винаги авторските права на автора. Затова след получаване на плакатите, авторските права се преотстъпват на организаторите. Наградените и подбрани работи ще бъдат възпроизведени в каталога на триеналето.

6. Всеки участник трябва да изпрати приложен формуляр за участие заедно с плаката, с отбелязани: *Име, адрес, пощенски код, град, държава с превод на текста на плаката на френски, английски и немски.* Организаторите съветват да не се залепва и надписва на гърба на плакатите, а да бъдат номерирани с молив според списъка на формуляра.

7. Организаторите си запазват правото да извадят от конкурса работите, които не отговарят на посочените правила.

8. Всеки участник приема настоящите правила.

НАГРАДИ:

Наградите ще бъдат обявени и раздадени при откриването на XI-тото международно триенале.

Първа награда – 3 720 евро (върчвана от Communaute Francaise de Belgique).

Три награди – без посочена стойност (върчвани от Region Wallone, the Province de Hainaut и the Ville de Mons).

Наградените работи останат собственост на manège.mons.

За контакти: 11. *International Triennial of the Political Poster Show*
Le mage.mons
Rue des Soeurs Noires, 4a
7000 Mons - BELGIQUE
 Tel : 00.32(0) 65 39.98.00 – Fax : 00.32(0) 65 39.98.09
 annetherese.verschueren@lemanege-mons.be
 www.affichepolitique-mons.com

КОНКУРС „НАПРАВИ МЕ!“

Лодз арт център съвместно с Националния Център за Култура Ви канят да участвате в конкурса „Направи ме!“ Той е предназначен за млади дизайнери на възраст 20-30 години, като това е единственото изискване на организаторите. Те търсят млади таланти със свеж подход към дизайна, чиито проекти изненадват. Журито ще бъде съставено от представители на организаторите и хора, свързани с дизайна в Полша.

От представените проекти за участие журито ще избере най-добрите, които ще бъдат показани в постконкурсна изложба по време на Третия международен фестивал на дизайна през октомври 2009 г. в Лодз. Те ще бъдат включени в каталога на фестивала.

Журито ще награди най-добрия млад дизайнер с приз – 4400 евро.

Крайния срок за кандидатстване е 21 август 2009 г. – счита се датата на пристигане на проекта при организаторите.

ОТ УСЛОВИЯТА ЗА УЧАСТИЕ:

Към формуляра за кандидатстване моля прикрепете:

1. Описание на проекта до две страници А4, включващи технически подробности, функция, използване, обектна група, информация за иновативност на проекта. Както и информация и копия на документи, удостоверяващи патенти, препоръки и награди.

2. Подробна фото-документация за проекта на CD/DVD с максимум 15 снимки, записани във формат JPG, с резолюция 72 x 21 см.

Моля, не уголемявайте снимките до тази резолюция, ако не отговарят на това условие.

3. Документация не се изпраща по електронна поща (e-mail).

Моля запознаяте се с правилата на конкурса на:

www.lodzdesign.com

За въпроси: konkurs@lodzdesign.com

Адрес: Konkurs „make me!“

Lodz Art Center; ul. Tymienieckiego 3; 90-365 Lodz

„МЕЖДУНАРОДЕН ПЛЕНЕР
 АРТ КЕРАМИКА-ТРОЯН“, 2009
 „СЪВРЕМЕННА КЕРАМИКА ОТ РУМЪНИЯ“
 „15 ГОДИНИ ПЛЕНЕР

АРТ КЕРАМИКА-ТРОЯН“, БУКУРЕЩ (РУМЪНИЯ)

През първите месеци на тази година в три галерии, едната от които в Букурещ, бяха

показани изложби на съвременна керамика.

Изложбата по случай шестнадесетото издание на „Международен пленер Арт керамика – Троян“ (януари – февруари 2009), в една от залите на „Шипка“ 6 и организираната месец по-късно в зала „София“ на Столична библиотека (март 2009) изложба „Съвременна керамика от Румъния“ са две събития с общ характер.

Експозицията, представена в СБХ, регистрира поредното силно участие на автори от България и Европа, с очевиден превес на младите художници. Уникалното при ежегодно представяне на изложбата е не само отстояването, последователността в организирането и поддържането на един международен пленер в продължение на 16 години, но най-вече събирането и представянето на една колекция от съвременна керамика, която е единствена в България. Една част от залата на „Шипка“ 6 беше определена за специално участие през годините на японските автори, най-интересният акцент в изложбата. Във всички произведения е изявено желанието за експеримент с формата и материала и стремеж към индивидуалност в търсенията и подхода.

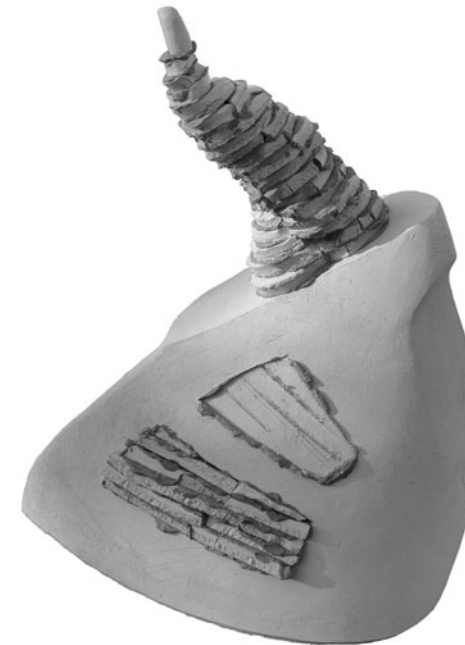
Изложбата в зала „София“ показва избрана колекция от произведения на съвременни румънски автори, собственост на галерия „Арт керамика“ към СХУПИ „Проф. Венко Колев“ – Троян. Присъствието на румънските художници на пленер Арт керамика датира от 1995 година до днес. В ателиетата в Троян са работили 50 румънски автори – най-сериозното международно участие в пленера досега. Автори като Георге Фаркашиу, Йонел Кожокариу, Джоржеана Козма са едни от утвърдените имена в съвременното румънско изкуство. Един от участниците в пленера – Георге Фаркашиу е организатор на подобен пленер по керамика в Констанца (Румъния). Всички произведения са подбрани с цел да дадат една по-пълна представа за съвременната румънска керамика.

В цялата изложба се наблюдава едно пълно обръщане към пластическия изказ и съзнателно търсене на комуникационния модел зрител – пластическа форма – пространство.

Като своеобразен мост и прехвърляне на пространствата в буквален смисъл е реализирана изложбата в Букурещ (2 -29 април 2009), в галерията на Институт IRECSO. Тя е организирана с активната подкрепа на художници от град Констанца и особено на Георге Фаркашиу. (След Букурещ изложбата пътува за Констанца).

Експозицията „15 години Пленер Арт керамика“ е посветена на юбилейното издание на симпозиума. Част от уникалните произведения от колекцията на пленера са на известни автори от Балканите и Европа.

В изложбата е показано многообразие от стилови похвати и творчески подходи на художници, формирали

Георге Фаркашиу

своя стил и начин на мислене в различна културна среда. Красимир Джидров, Божидар Бончев, Кольо Карамфилов (България), Лале Андич, Селхатин Пекшен (Турция), София Бунаржич (Сърбия), Влад Чобано, Давид Олтяно (Румъния) и др. До голяма степен тези отлики се виждат в произведенията на автори, които вплитат много нови начини на възприятие – от пластиката, разпознаваемата форма в керамиката, до концептуалния обект в пространството. Една голяма част от тях излизат от рамките на традиционната керамика, за да изведат своите идеи до самостоятелни пластични обекти.

Различните модели на мислене, индивидуалните подходи и начин на изразяване доказват идеята за въздействие на глината като материал, който внася една особена мекота и уют във всяко пространство.

Диана ДРАГАНОВА-ЩИР

АСЕН ВАСИЛЕВ И УЧЕНИЦИ

Навършиха се 100 години от рождението на професор Асен Василев. Несъмнени са неговите творчески приноси в осъвременяването на българската дърворезба, а като дългогодишен преподавател по резба в Художествената академия (от края на 40-те до края на 70-те години) той зададе начала, които неговите ученици развиха във времето, осигурявайки им жизнеспособност и мащаб. Достатъчно е да спомена сред тях художници като Антон Дончев, Кънчо Цанев, Борис Зографов, Ангел Стефанов, Емил Лунгаров, Иван Булев, Стефан Шешев, Димитър Берев.

Названието на изложбата „Професор Асен Василев и ученици“ потвърждава творческата приемственост, която точно за резбата е естествена като дихание. Сред заветите, които Асен Василев остави, лежи не само чувствителност към опазване на традицията, но и грижа за осигуряване на новите ѝ попълнения. Професионалната и художествената приемственост, смяташе той, е част от историческата и културната задълженост на художническото резбарско съсловие. С други думи, изложбата е колкото израз на безусловен пиетет към Учителя, толкова и идея за знаково потвърдена традиционна и модерна приемственост. Изложбата бележи активизацията на резбарското съсловие, което обхваща в орбитата си и по-млади поколения. Учениците на Асен Василев и учениците на неговите ученици успяха да задържат едно елитно ядро от художници и следовници, които дадоха плът на резбата като съвременно пластично търсене и като отношение към един традиционен занаят. Показаната ретроспекция създава творчески продуктивни възможности за вглеждане в онази свобода, която българската традиция е дала на предходниците на съвременните резбари.

Показаната колекция може по-широко да се осмисли и в общокултурен план. Тя поставя началото на „историзирането“ на Асен Василев, на възприемането и преосмислянето му като историческа фигура за българското изкуство през XX век. Тази колекция е необичайна с представения дълъг период от седем десетилетия – от ранни работи на Асен Василев (от 1936-1937) през работи на негови ученици от 70-те и 80-те години, чак до днес. И макар че в концепцията на изложбата „историзиращата“ и „актуалната“ фаза в оценностяването на изкуството не са ясно разграничени, точно този подход откроява ясно монолитното дело на Асен Василев.

В досегашните ни познания личната и творческата история на Асен Василев започва с началото на социалистическия период (1944), с първите му участия в приложните изложби от 50-те години и с възстановената от него специалност „дърворезба“ в Академията. Но

през последните години попадах на различни архивни документи и артефакти от времето преди 1944 година, които показват формирането му като художник и майстор на дървото. Оказа се, че Асен Василев малко или много е бил свързан с някои от големите фигури в българското изкуство – Васил Захариев, Иван Пенков и други, които през 30-те и 40-те години осъществяват прехода от сецесионен декоративизъм към съвременно приложно изкуство. В този смисъл Асен Василев се оказва сложно формирана и рано изявена творческа фигура, която крие още неизследвани и непознати аспекти, които до голяма степен определят и стават основа на плодотворното му дело.

Предстои ни да преосмисляме и проявите на резбата след средата на XX век, които са на прага на собственото историзиране. Макар в нашите представи те още да ни изглеждат като „съвременни“, от началото им ни дели вече половин век.

Вуолета ВАСИЛЧИНА

Асен Василев

РАЗМИСЛИ ВЪРХУ МУЗЕЯ ЗА СЪВРЕМЕННО ИЗКУСТВО И НЯКОИ ОТ ЕВЕНТУАЛНИТЕ МУ ЗАСЕЛНИЦИ

Тази публикация е част от статия, която бе отпечатана във в-к „Труд“ през месец юни т.г. В този брой на бюлетина на СБХ тя се появява във връзка с разразилата се дискусия около Музея за съвременно изкуство – дискусия следствие на частично финансиране на един проект на НХГ. (Става дума за „Музей на модерно изкуство“ – едно понятие, което вече излиза от сферата на фикцията у нас и придобива реални очертания. И става дума за „болестта“, така както я разглежда Сюзан Зонтаг в проslовутото си есе от преди десетилетия – а именно като метафора на фикциите).

Липсата на Музей за модерно изкуство у нас се разглежда като един вид болест, като недостатък на организма, наречен национална култура, като основен недоимък, за да може съвременното ни изкуство да се самоизмери, да се съпостави с чуждестранното и така да се намери като стойности. Въпросът за Музея се дискутира от години и зад изясняването и решаването му са заставали институции, групи и личности. Не кой знае колко много... бих могъл да изброя главно няколко групи – едната, развиваща се около „Проект – Пространство“, която успя да събере няколко хиляди творби, другата около ИСИ, която досега не е изяснила своята позиция, освен че става дума за Музей, свързан със самия Институт. Третата група е фантомна и се движи около идеята за музея, където и тази идея да покълне. Около тази група се събират както абсолютно неизвестни имена, така и много популярни личности. От третата група определени представители гравитират към първите две, в зависимост от интересите си. Един зловещ вариант на Музея бе разигран от бившия център „Сорос“, който обяви конкурс за негов виртуален вариант, даде пари и повече нищо не се разбра за резултатите. Въобще около Музея се експериментираха форми като във фармацевтична лаборатория и все не се намираха формулите, средствата, лекарствата, които чрез него (Музея) да обновят културата ни. В друг смисъл отсъствието на симптоми за Музей се прехвърли и върху колекционерите и публиката, на които също им липсва подобно актуално средство за лечение на кризиса и критериите. Без музей като че ли цялата ни държава не се вписваше в международния културен живот и някак си не е равнопоставена в прословутия Европейски съюз. За последното твърдение има основание, защото само ние в цивилизованата Европа си нямаме Музей.

Така беше доскоро. Преди дни от една пресконференция и от последвалите я публикации в медиите се разбра, че „ще имаме Музей за съвременно изкуство“. Неговото условно наименование е САМСИ (софийски арсенал – музей за съвременно изкуство), има първоначална инвестиция чрез Европейския Съюз и Норвегия и засега ще бъде под шапката на НХГ. Не стана ясно точно кога Музеят ще отвори врати, каква ще е колекцията, каква ще е концепцията му и кой ще я направи. Онова, което се изясни, е че този музей ще разшири експозиционната видимост на НХГ към последните десетилетия на ХХ в., което е крайно необходимо. Всичко това е чудесно и бе време да стане, защото нашата Национална галерия се ограничава в постоянната си до по-далечни исторически периоди. А колко поколения се родиха и позагубиха през последните десетилетия и колко ще дойдат, докато Музеят стане готов е въпрос на отговор. Зад този въпрос обаче се крият основни проблеми на бъдещия Музей. Вместо към него дискусиите се отнесоха към това дали Музеят да се определи „за съвременно“ или „за модерно“ изкуство и какви

са разликите между понятията модерно и съвременно. Тъй като и този спор е много стар и едва ли ще мога да го изясня, а и като знам до какви догматики води, ще го пропусна. Той обаче е признак на болките, свързани с музея и не би трябвало да се пренебрегва до намирането на задоволителна рецептура.

Най-същественният проблем на проектирания музей обаче не е неговият епитет, нито неговият символ, а неговата програма. Тук е необходимо истинско обсъждане, защото много от казусите не са изяснени. Съвременен или модерен, Музеят ще има ли специфика, как ще се отнася към безкрайното световно изкуство от Америка до Австралия и ако е специфичен български, как музеят ще отрази в частност периода от 80-те години до края на ХХ в.? Как той ще изясни това, което става и се развива в момента? Кои тенденции ще обхване и чрез кои негови представители?

Дали Музеят ще повтори безкрайно познатите световни музеи от този тип, дали ще търси оригиналност? Дали Музеят ще разгледа изкуството ни чрез познатите ни образци, или ще революционизира представите и ще обнови спомените...? В действителност задачите на бъдещия Музей са безкрайно много и безкрайно трудни и е резонно някак си обсъждането им да предхожда измислянето на символ. Въпреки това съм убеден, че сегашният екип на НХГ ще се справи и подкрепям действията му дотук и бъдещите му инициативи. Убеден съм, че разширение на НХГ към по-ново време е необходимо, а засега за това става дума.

„От всички опозиции, които изкуствено разделят обществените науки, най-фундаменталната и най-разрушителната е тази между субективизма и обективизма“. Тази умна

Лора Димова

констатация на Пиер Бурдийо сякаш се отнася и до „нашия“ Музей. Хората отдавна са престанали само да констатираат изкуство и размишляват върху него, тъй като самото изкуство се развива едновременно с обществената мисъл. Идеята за един, колкото и да е голям, Музей за съвременно (модерно) изкуство днес не предизвиква абсолютно доверие. Модерното изкуство, както всички знаят, е бунт срещу естетиката на миналото. Но за кое минало става дума? Кундера изброява неговите ипостазии - антирационалистично, антикласическо, антиреалистично, антинатуралистично... Ако от модернизма се прехвърлим към постмодернизма, хипермодернизма и т.н. и съответните „анти“ ще се умножат. При техните дефиниции можем да стигнем до парадокса на Жак Атали, че „модерността е демодирана завинаги“ или че съвремението е временно по своята природа. Тези афоризми се проектират и върху размишленията за Музея – като профил, като структура, като колекция, като системи от отношения и т.н. Във всички случаи той трябва да изразява времето. Но кое време?! В съзнанията си Музеят е много сложна организация, чийто основни цели са съобщението, посланието, информацията. Преди повече от 20 години Хорхе Глузберг бе изказал убеждението, че съвременният Музей трябва да бъде основно съобразен с подхода на зрителя и с неговия поглед. Става въпрос за зрителя или по-точно за публиката, която еволюира като менталитет. Тогава разговорът с изкуството се разпростира към негови митологични, фолклорни, традиционни, модерни и неочаквани величини. В този процес на културни контакти ни убеждават интелектуалци от М. Бахтин до Цв. Стоянов. С други думи, един съвременен Музей не е възможен, както и един модерен Музей не е достатъчен. Възможни са обаче много музеи. В това ме убеждава и сегашната споровка между изложбата на някои по-известни наши художници и неизвестните млади художници от един конкурс в галерия „Шипка“ 6. Тези изложби текат едновременно, но са от различно време.

От младежката изложба на фондация „Св.св. Кирил и Методий“ бих изредил имената на Лора Димова, Искра Благоева, Станислава Маркова, Георги Ковачев, Стела Василева, Момчил Георгиев, Тони Кондев, Кирил Кузманов. Някои от тези автори са съвсем непознати, но идват на „сцената“ със своя характер, стил и специфика. С това изложбата е новаторска и задължава към особено съпричастие с младите.

Кое изкуство визира Музеят за съвременно (модерно) изкуство? Оставям въпроса отворен. Младите проектират Музея на XXI век. Дали можем да им помогнем в реализацията му? И дали ние, които се смятаме за реализирани, няма да останем извън него?! Това са някои от същностните въпроси.

Национална изложба конкурс на фондация „Св.св. Кирил и Методий“ 22.V – 14.VI.

Димитър ГРОЗДАНОВ

ПО ПОВОД НА ИЗЛОЖБАТА „ДВАМА БРАТЯ“ – БРАТИСЛАВА – СОФИЯ

Предложението за съвместна изложба на художници от Словакия и България дойде от страна на госпожа Елена Арнаудова – директор на Българския културен институт в Братислава, като посланик на словашките ни колеги. Идеята се прие добре в Съюза на българските художници и през изминалите няколко месеца узря нейната конкретна визия: избрахме място за осъществяване на изложбата и в общи линии маркирахме нейните параметри и съдържание. На мен, като отговорник за изложбената дейност в СБХ, се падна честта да направя избора на 15 автори – удоволствие, което щях да изпитам наред със съзнанието за отговорността да избере минимален брой от цяла артистична общност,

която го надхвърля десетки пъти, която е особено чувствителна и ревнива и на която възможността за организирана изява все не достигат спрямо активността ѝ.

Ще ми бъде трудно да се мотивирам и обоснова и да завоалирам субективността на своя избор, но струва ми се, че и всяка обективност е по някакъв начин субективно предопределена. В този смисъл селекцията е колкото моя, толкова и на всеки един от художниците, които откликнаха на предложението и приеха да участват, за което им благодаря.

Когато се задълбочих в темата, или по-точно в мотото на изложбата „Двама братя“, реших да не търся тематичната обвързаност на творбите – това би било трудно с оглед на ограниченото време за подготовка и би представлявало вид насилие, преднамереност с непредсказуем резултат. За това приех мотото като символ на една съвместна „братска“ артистична проява, която да бъде и начало на едно по-широко и по-трайно сътрудничество между две близки в своята същност творчески организации. От тук нататък трябваше да оформя „рамката“, в която да вметна своя избор.

Тъй като ставаше въпрос за живопис, заложих на няколко критерия, които ще се опитам да обясня. На фона на цялата богата и сложна картина на съвременното европейско изкуство и неговите специфични черти в различните региони (доколкото са различими), традиции, моди и бъдеще, живописът все още има своето място (по мое мнение – едно от основните) като вид изкуство, даващо възможност за артистичен изказ, напълно адекватен на съвремението и на новите медии и изразни средства, които благодарение на дигиталните технологии се наложили в последните десетилетия. За мен в много отношения именно живописът като класическа форма на изкуство се явява основа и фактор, около които може да се коментира конвертируемостта на новите визуални изкуства въобще. Класическата форма е универсална форма, а на универсалната форма не ѝ е необходимо да работи само и единствено в своя полза. Тя може да си позволи да стигне и до своя краен вариант на себепричиане. Веднъж извървяла целия си логичен път, тя се явява едновременно и като база, и като отправна точка за търсене в арт пространствата. Намерих за необходимо да кажа това, защото мисля, че е несъстоятелно и безумно да се зачерква живописът като един от езиките на съвременното визуално изкуство.

Българската част от изложбата включва автори от няколко поколения, едни от които

Мария Райчева – „Градина“

започват творческия си път през 80-те, други през 90-те години на 20 век, а трети сега, в първите десетилетия на 21 век. И петнадесетте художници са доказали своето присъствие на родната сцена, а част от тях вече имат и своите сериозни международни изяви и престижни награди. Без претенции за изчерпателност мога да кажа, че подобрите творби представят широк спектър от търсения в съвременната живопис. Изявата е на автори, влюбени и до голяма степен отдадени на живописата. Една част от тях – Симеон Стоилов и Иво Бистрички, освен като отлични живописци, имат значителни постижения и в други области на съвременното изкуство – видео арт, инсталации и др. както и самите те вече са били куратори на концептуални изложби. Александър Вълчев също е художник, който експериментира с живопис, сродна с попарта, скулптура, фотография и концептуално изкуство – резултат на смес от изразни средства. Момчил Георгиев е артист, който напоследък също прави свои опити в концептуализиране на живописата и от десетина години насам бележи интересно развитие. В измеренията на абстракционизма, експресионизма, на абстрактния експресионизъм и информела, могат да се поставят творбите на художници като Нина Русева, Стойко Даскалов, Любен Генев и Людмил Лазаров, чиято сила е в неазовимата изразност – вибрация на цветови съзвучия и енергична динамика на петна и мазки... Людмил, всъщност е художникът с най-голям професионален опит от участниците в изложбата, който самоопределя стила си напоследък като бавен експресионизъм.

Силна експресия и артистичен замах има в поезията на пейзажите – поводи за емоционалните колористични излияния на Мария Райчева. Уравновесени и благородни като състояния в сложната си хроматичност, с особената си материалност са композициите на Здравка Василева и Георги Щърбев. Майсторски, виртуозен и загадъчен бих нарекъл своеобразния личен неореализъм в интериорите на Петя Денева и серията портрети на Атанас Атанасов. Естетски и странни, направени с пестеливост и вкус към парадоксалното ми изглеждат постурбанистичните вариации на Светослав Недев, случващи се някъде между попарта и минимализма. Лаконично-минималистичен и причудлив е изказът на Николай Петков, той звучи с особени, иронично-философски нотки, като някакъв странно изтънчен, визуален афоризъм.

Да се обръщат в думи „посланията“ на живописния език, в крайна сметка, е едно упражнение, което дори и добре изпълнено, стои встрани от същността на визията. И най-маловажното нещо, към което прикрепим солидна словесна обосновка, е възможно да приемем на сериозно. Надявам се думите да не успеят да изземат онова, което картините сами трябва да си спечелят. Също се надявам, че след като разгледате изложбата и прочетете тези думи, ще установите, че те нищо ново не ви казват.

Пожелавам успех на изложбата в Братислава и очаквам с нетърпение нейното повторено случване в София.

Любен ГЕНОВ

ЮБИЛЕЙНА ИЗЛОЖБА НА ВАСИЛ ВЪЛЕВ В ГАЛЕРИЯ „КРЪГ +“

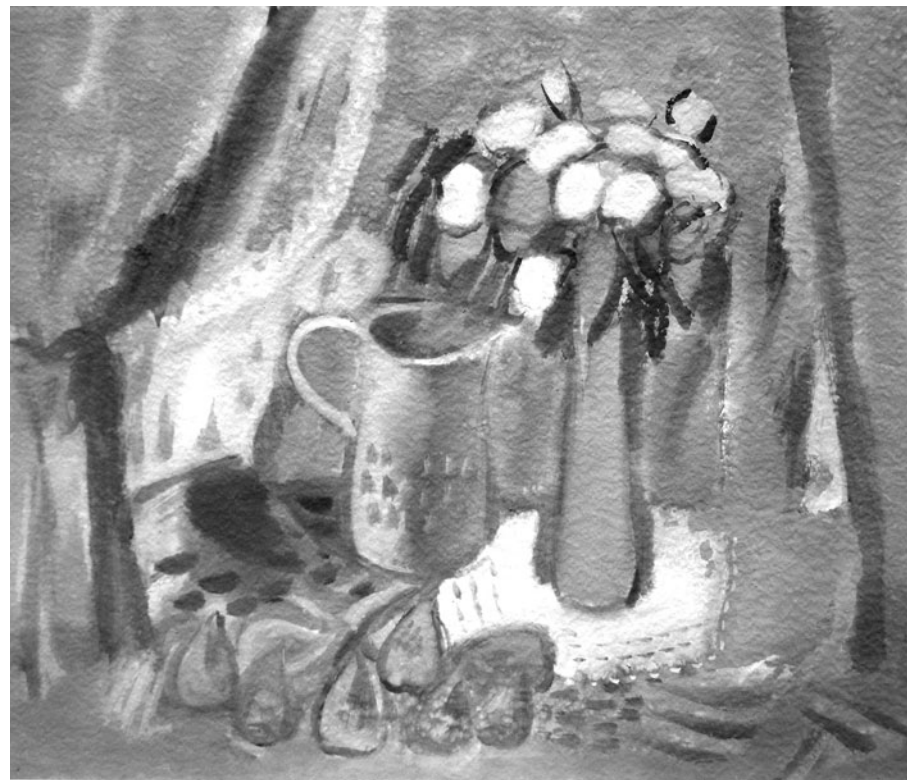
Подобен повод, а именно една юбилейна изложба с ретроспективен характер, насочва вниманието на публиката и критиката предимно към показваните в нея творби. Още повече, че техният хронологичен диапазон обхваща рамките на няколко десетилетия. Струва ми се, обаче, че творческото дело на проф. Васил Вълчев значително надхвърля измеренията на тази експозиция.

Приносът на Васил Вълчев към художествения процес в страната е колкото значителен,

толкова и разностранен. Трудно ми е да степенувам по значимост фактите и затова ще се опитам само да маркирам някои от най-важните. Роден в село Сигмен, Бургаска област, след завършване на Художествената академия в София, художникът тясно ще обвърже името си с културната история на град Търговище. Голяма е ролята му в създаването на художествен отдел към Историческия музей в града, прерастнал впоследствие в художествена галерия. На Васил Вълчев дължим идеята и усилията за организиране на Международния пленер за акварел в Търговище, чието първо издание е през далечната 1977 г. Резултатите и интересът към начинанието дават импулс за организиране на Националната изложба за акварел две години по-късно.

Акварелната сбирка в Търговище днес е най-голямата в страната и една от най-значителните в Югоизточна Европа.

В творческата биография на художника са записани награди за живопис, акварел и графика от престижни форуми на тези жанрове у нас и чужбина. Дългогодишната преподавателска дейност на Васил Вълчев в различни градове и учебни заведения, между които Търговище, Художествената гимназия в София, Националната художествена академия, Академия „Жул Паскин“, Нов български университет и др., ще нареди сред неговите ученици едни от значимите имена в съвременното българско изкуство.

Васил Вълчев

Извън широките рамки на една пределно наситена творческа биография, ретроспективната изложба на проф. Васил Вълев е щастлива възможност да видим това развитие в неговата пълнота, основни посоки на търсения и ключови за автора моменти. Участията му в значителната част от общите национални изложби, самостоятелните представяния у нас и в чужбина, му отреждат място сред авторите със сериозно и трайно присъствие на българската художествена сцена от шейсетте години на миналия век до днес. Той е генеративно свързан с онова поколение български художници, което през 60-те години на предходното столетие търси личната си творческа истина в принципите на големия художествен синтез, в обобщението и монументалната изразителност на формата.

Свободното движение между жанровете и технологичните похвати за Васил Вълев е процес колкото естествен, толкова и закономерен. Наложил се с годините като безспорен майстор на акварела, Васил Вълев не залага на често случайните колористични ефекти, каквито техниката предлага. В акварелните му листове живописната материя е контролирана и успокоена, като в същото време е запазила непосредственото усещане за първоначален творчески импулс. Сложно нюансирани и максимално уплътнени, в неговите акварели се усещат пулсациите на една почти физически доловима енергия. Много от работите са потопени в мека, нюансирана, приглушена, като че ли вечерна светлина. Това се отнася най-вече за пейзажите и натюрмортите, където в ниските регистри на светлинно-въздушната среда чувството за емоционална дълбочина отеква с още по-голяма сила.

Трудно ми е да определя кой от любимите жанрове по най-категоричен начин разкрива истинския облик на художника Васил Вълев. Може би това е фигуралната композиция, където индивидуалната човешка драма надхвърля рамките на една обикновена жанрова сцена, за да прозвучи като метафора на националната съдба. Или пейзажът, едновременно архитектурно мощен, излепен сякаш с няколко бързи и широки мазки на четката, дълбок и експресивен и същевременно лиричен и съзерцателен, като блян по нещо скъпо, но безвъзвратно изгубено в неумолими ход на времето. Или натюрмортът, в който банализираните реални на ежедневния опит губят своите материални очертания, за да изплуват като силуети от емоционално наситеното пространство на някаква надбитийна реалност.

Пейзажите на Васил Вълев са по-скоро продукт на синтез в емоционалния и рационален подход към видяното, отколкото резултат от документално регистриране на визуални впечатления. Много често природният пейзаж е оживен от ритмичните петна на къщи, фигури на хора и животни. Освен структурно-композиционните задачи, които решават, тези мотиви имат още една много съществена роля в картината – те придават човешкия мащаб в художествения свят на Васил Вълев.

Струва ми се, че именно връзката на човека и земята е в основата на неговото творчество. Не казвам природата, а именно земята, защото облагородената, опозната и близка част от заобикалящия ни свят обитават човеците в картините на Васил Вълев. Това са безименните топоси на един своеобразен ойкумен, в смисъла на който древните са виждали населената и окултурена част от земята, сакралното пространство-обиталище, приютило човека и неговите ритуали.

Представени фронтално, директно, стъпили здраво на земята с босите си нозе, неговите жени и майки, обикновени и безименни селски труженици, като архетипи на една голяма патриархална общност, не са исторически и портретно детерминирани. Статични, защото вече са преминали отвъд илюзорния миг на жизнейдействието, те заемат мястото си в устойчивите пространства на индивидуалната и родова памет. Географските и етнографските им координати могат да бъдат потърсени навсякъде, където във фокуса на творческото внимание стои човекът и тревожните въпроси на битието.

Николай УЩАВАЛИЙСКИ

ТРИТЕ МИТА НА БУЯН ФИЛЧЕВ

14 – 30 май, ул. „Шипка“ 6, етаж 4

Настоящата година в творчески план е безспорно особено активна за Буян Филчев. След експозицията „Компютърно генерирана графика“ в галерия „Сезони“, неговата настояща изложба на „Шипка“ 6, наречена „Три мита“, като че ли затваря широкия кръг от артистични интереси и търсения на този художник, досега наложил като автор в областите печатна графика, плакат и графичен дизайн.

По определен начин тази изложба има планирано и обмислено концептуално послание поне в две посоки: като поглед от двата края на отрязък от времето и като размисли и лични тълкувания върху кодираните знаци на обществена мъдрост. Креативното изкушение за художника да се самоотъждествява с наситени от символиката на вечността образи не е нещо непознато. В случая това са трите, отличени навремето с награда за печатна графика, имажинерни авторпортретни състояния, илюстриращи три от най-популярните дидактични митове от античната историческа митология или притчи на монотеистичната юдео-християнско-мюсюлманска моралистична етика, а именно: основането на Рим от прочутите питомци на Капитолийската вълчица, спасяването на многообразието на Божествените творения чрез Ной и неговия плаващ „ковчег“ и печалната, но поучителна съдба на Вавилонското стълпотворение.

Знаменателен е и моментът на създаване на трите гравюри на метал-1989: през

Буян Филчев

annus mirabilis, годината на чудесата, когато с неочакваното падане на стените на съвременния Йерихон се разпадна една непоклатима на вид безнадеждност и на нейно място бурно избуяха нетрайните цветове на големите надежди. Време за катарзис, за равностметка, за опит за пренареждане на разпиляната мозайка от конформизъм и илюзии в нова, изтъкана от добри намерения композиция и от други илюзии.

Любопитната непозната добавка към фактологията е, че в този период Буян Филчев дублира трите си гравюри с три живописни творби със същата тематика и идентична композиция, които остават „скрити“ творби за частно ползване, като инструмент за медитативен размисъл над нетрайността на вечността и вечността на илюзиите. Тези платна остават непоказвани в продължение на две десетилетия и заедно с трите графики се превръщат в концептуални отправни точки на изложбата „Три мита“. В нея всяка от гравюрите е развита в по две компютърно генерирани цветни графики и 6 живописни произведения. Така че, 6-те първоначални произведения и 24-те, създадени „20 години по-късно“, разположени в началото и в края на периода са превърнати от художника в паралакс за осмислянето. За мен основната символика на подхода е, че авторът, вместо да се опитва да обогатява образността на посланието, разгражда дидактиката на трите мита в колаж от фрагменти, безкрайно пренареждащи се със собствените си огледални отражения донякъде самоволно, които превръщат екрана на композицията в окуляр на митологичен калейдоскоп. Буян Филчев определено е пластически привлечен от възможностите на колажираната образност – това очевидно е от досегашното му творчество, а същото представлява и стабилна тенденция в стилистиката на създаваната през последните 3-4 десетилетия в България печатна графика. Но новото, показано с осъществения проект „Три мита“ е играта с колажирането на самото морализаторско съдържание на митовете. Авторската медитация над смислите му на пръв поглед е праволинейно концентрирана около устойчивостта и приемствеността на греха като основен креативен етичен принцип. В следващия момент проличава, че разнообразието от колажни образи се обогатява от съдържателни пластове, слепващи извънвремето на митологизирана вечност с недовършеността на сътворяваните в момента форми; на условността на събития, извор на поуки и на неочакваната реалност на изворите на митологии и религии.

Преди около година италиански археолози откриха под развалините на дома на император Август на Палатинския хълм украсената с мозайки свещена пещера на луперкалите, където според мита са откърмени основателите на Вечния град.

До ден днешен археолози шарлатани откриват на върха на планината Арарат останките на спасителния ковчег на Ной, докато връзката с неговия шумерски първообраз – историята на Утнапиштим в Епоса за Гилгамеш е посочена още към края на XIX век от един истински велик учен – Джорж Смит.

А случката с първия паметник на тщестлавието и възгордяването човешка – Вавилонската кула – довела заедно с божественото наказание до многоезичието разселването по цялата земя, оживява в описания от Херодот 90-метров 7-стъпален зикурат на Мардук, останал не само с откритите пред 1913 от Роберт Колдевей основи, но и с шумерското си име: Е-ТЕМЕН-АН-КИ, означаващо „храмът, свързващ основите на земята и небето“.

Очевидно, на различни нива, в различни исторически, етични и художествени пространства, безкрайно много пъти се осъществява това постоянно преливане между моралните и образни съдържания на вечността наречена „мит“.

Изложбата на Буян Филчев вероятно също е мигновение от този кръговрат на безкрайността.

Филип ЗИДАРОВ

„PALERMO/БАВИЛОН/PALERMO“

Изложбена зала „Райко Алексиев“ – 26 май до 14 юни. Куратор Франческо Гало, изследовател и преподавател в Академията за изящни изкуства в Неапол, Италия. Участват: Алесандро Бадзан, Андреа Ди Марко, Фулвио Ди Пиаца, Адалберт Абате, Алесандро Ди Джунио, Джузепе Борджа, Винченцо Профета, Тоти Фолизи, Стефано Кумия, Фабриче Де Нола, Марко Бароне, Стефания Романо, Джанлука Кончалди, Джовани Тедеско

Имайки възможността да говоря от свое име, бих желал да Ви покажа един голям средиземноморски град, който в продължение на няколко века е бил на върха на европейската история. Днес той се издига като място на фундаментална дискусия в контекста на големата креативна култура, със собствен самостоятелен и оригинален глас в областта на художествените търсения като цяло. В него са свързани живописата, скулптурата и всички пресечни линии, които са се добавили във времето – фотографията, перформансите и всички създадени от тях комбинации, едновременно с все по-тънък исторически критичен континуитет и поетическа въображаема наследственост, която е все по-органична, едновременно разпръскваща и обединена.

... Днешният ден се занимава с временни неща и моментни изблици, които правят изцяло разрешено или поне възможно всяко движение и всяка сричка, включвайки се в нормалното разгръщане на светлините и сенките, във вечния символичен обмен между поетичното чувство и отчуждението. Езиците започват да си сменят ролите и да търсят преки пътища, за да се освободят от тежестите и от пределите на миналото. Така могат по-добре да влязат в контакт с неравномерностите на зрелищността, която големите медии придават. Те ни карат да почувстваме истинския живот, изместен на друго място, и хрониките, основани на разказа – на прочетеното в кафенетата на вечните зрители.

Истината е, че физическото място е винаги по-малко вероятно, с патетични сурови не-

Туно Инторно – „А – те“

елегантни отличителни белези – царство на една бедност, която не поправя грешките на своето съществуване, а се утежнява, като кара раните на въображаемото да кървят, чиято болка става причина за подигравки. В същото време вездесщото и неуловимото става главен герой на една история, която да може да се изживее отново, първо, защото няма време да бъде нанесена черно върху бяло, и второ, защото признаците, думите, изреченията се възприемат като двусмислени, неспособни да отговорят на въпросите с отговори, а не с други въпроси. В този смисъл градът сякаш прилича на Вавилон в спомена за великолепието, но и за бъркотията, която следва след всеки банкет, както и за всеки траур. Без да искаме да правим апология на колективното над единичното, си даваме сметка, че двете условия са необходими за създаване на пътя на съзнанието, който не искаме да загубим по криволичещите улици на една разхвърляна артистичност, никога не излизаща на повърхността, защото е проява на тежка болест, която изкуството има за задача да покаже. Но става дума за Вавилон, необходим за изграждането на една възможна вертикалност. Тя прави откриваемо единичното сред цялото едно единично с титанични лице и крайници, което използва ту трагедия, ту комедия, ту ирония или сарказъм, за да представи неволята, която хората на изкуството усещат преди другите, защото използват съвкупност от некодирани изразни средства, свободни да се движат по шахматната дъска на изображенията, правейки всички експерименти.

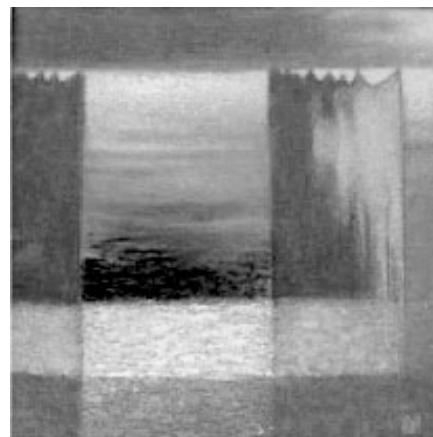
... Да обикаляш в своя град е като да обикаляш по местата на всички култури при условие, че очите са добре отворени и ушите са добре наострени при улавянето на цветовете и звуците, защото никой не може да бъде друг, ако преди това не успее да бъде самия себе си, със съответната памет и набор от желания. Красивото и грозното продължават да съществуват, защото принадлежат на етимологията на нашия всекидневен език, на езика, на който сънуваме и на който провеждаме нашия вътрешен диалог без вмешателството на другите, на пазара, на успеха, на преценката, на която сме подложени, когато напускаме междинния път между казаното и неизказаното и избираме „оглушителната“ тишина или непримиримото заемане на позиция, докосвайки се до поетиката и стила.

Хората на изкуството в тази моя разходка из Палермо Вавилон палермо се различават почти по всичко, сближава ги възрастта, която е свързана по-скоро с бъдещето, отколкото с миналото, предразположението към мечтата, докато е сън, който също не презира, разкъсаните дрехи, които не е задължително да показват привличането към всичко, което принадлежи на чистата лудост, готовността за битка за утвърждаването на едно „да“ или „не“. Нищо повече и нищо по-малко, въпреки че биха били полезни други думи, аз спирам, за да Ви подканя да станете хитри като гълъби и снежно бели като лисица.

Франческо ГАЛО

Александра Бадзан – „Бриджит Бардо във фаворита“, детайл

Марияна Маринова

Картините на **Мариана Маринова** приличат на прозорци, широко разтворени към някакъв невероятен, цветен, омагьосан свят, вероятно съществуващ като паралелна действителност на онзи неясен и негативен дразнител, който наричаме ежедневието и обикновено римуваме с определението „сиво“.

Но още повече платната ѝ напомнят на огледала, изпълнени с отраженията на всичко онова, което отсъства пред тях. Те са и леци, усилващи до цветно кресчендо интензивността ѝ на най-малкия образен повод; те също така са призми, пречупващи струящата от тях светлина, разпадащи я като детски калейдоскоп във водопад от искри и отблясъци. Нейната живопис представлява едновременно илюстрация и медитация, спомен и мечта, тишина и звуци... (за изложбата на Марияна Маринова в галерия „Килера“ от 23 април до 20 май).

Филип Зидаров

За седма поредна година в зала „Джамията“ в гр. Дупница се проведе изложбата „Идентичности“ с куратор Ивайло Попов, която представи 19 автори, работещи с пластичните средства на съвременните визуални форми. Този път тя бе от 22 май до

20 юни. Участваха: **Ангел Илчев, Андрей Севдин, Анна Покровнишка, Бисер Лепев, Геновева Рогова, Георги Георгиев, Деси Георгиева, Злати Димов-Дезире, Ивайло Попов, Илиан Лалев, Мария Евтимова, Орлин Дворянов, Петер Цанев, Радка Йорданова, Руен Руенов, Силвия Лапева, Цветан Стоянов, Цветан Ценков, Явор Виделов.**

Валентин Топалов показва 39 живописни творби в галерия „ЛИК“ от 29 април до 19 май.

На 12 май **Ирма Водева** и **Мария Духтева** откриха изложба в галерия „Сердика“ на Българския културен институт във Варшава, Полша. В експозицията бяха включени 42 графики и 25 живописни платна.

Веселин Дамян организира изложба в галерия „Арт36“ от 21 май до 4 юни.

Изложба на **Момчил Мирчев**, наречена „Пролетни насторения“, бе показана в галерия „Минерва“ от 7 май до 5 юни.

На 21 май в изложбени зали „Рафаел Михайлов“ – В. Търново се откри ежегодната изложба Национална традиционна изложба на художниците-педагози „Велико Търново 2009“. Журито присъди награди на авторите:

Мария Златанова – награда на СБХ; **Николай Гърков** – награда на Министерството на образованието и науката; **Светослав Косев** – награда на Община Велико Търново и номинира **Симеон Панайотов, Христо Керин, Дарина Цурева, Тихомир Русинов, Дяна Борисова, Диан Карагогов, Николай Тодоров, Цани Василев, Милен Джановски, Таня Йорданова, Младен Ралев, Симеон Захариев, Тодор Евтимов, Георги Славков.**

На 19 май в литературен салон-галерия „Захарий Стоянов“ се проведе възпоменателна вечер за **Димитър Сотиров** с

камерна изложба скулптура и живопис.

На 24 май в Българско национално радио бе открита поредната изложба от поредицата Салон за култура с наименование „Лица“, която показва 15 портрета на 15 личности от българската култура. С творби от НХГ, СГХГ, ГХГ-Пазарджик и галерия „Дебют“.

От 28 май до 20 юни в галерия „Килера“ бе представена изложба на **Иван Нинов**.

В „10 имена на българския графичен дизайн и илюстрация“ от 27 май до 12 юни в НГЧИ организаторите избраха да представят творби на **Александър Денков, Александър Поплилов, Асен Старейшински, Борис Ангелушев, Васил Йончев, Иван Къосев, Илия Бешков, Олга Йончева, Стефан Кънчева и Христо Нейков**.

Изложба скулптура на **Пенка Николова** се състоя от 26 май до 11 юни в галерия „Артамонцев“.

От 28 май до 18 юни галерия „Боев“ в Пазарджик представи изложба на **Никола Манев**.

Цветните хармонии в природата, претворени в керамични пана и пластики успяха да видят жителите на гр. Елин Пелин в юбилейната изложба на **Марена Джингова** в изложбената зала на Общинска библиотека от 9 до 20 юни.

В „Зданието“ от 9 юни в галерия „Астри“, **Иво Бистрички** представи идеята си за зданието като олицетворение на цивилизацията.

Началото на цикъла бележи престоят

на автора в Cite d' Arts миналата година.

От 10 юни галерия „Българи“ направи съвместна изложба на **Десислава Минчева и Снежана Симеонова** под наименованието „Съприкосновения“.

По повод юбилейната изложба на Спас Киричев в Пазарджик 14 май.

Цялостното творчество на **Спас Киричев** е белязано от умението, любовта, творческото постоянство и труда. По своему деликатен, изящен в цветовете и формите, едва ли има сфера, до която скулпторът да не се е докоснал, едва ли има тема, към която не е бил пристрастен. В годината на своя юбилей той спокойно може да се огледа и да бъде доволен от резултатите, постигнати в забързаното ежедневие, в житейските радости и несгоди.

Светла Московска

Изложба живопис на **Ива Владимирова** бе открита в галерия „Средец“ на Министерството на културата. Изложбата от живописни произведения, бе експонирана от 22 до 26 май и бе резултат на личния ѝ проект, озаглавен „Curriculum Vitae“.

От 17 юни галерия „Аросита“ показва проекта на **Николай Шушулов** „Play“. В него той си играе с познати обекти и играчки като конструира инсталация с визуална логика без строги дефиниции.

Като част от Салона на изкуствата в арт галерията на НДК бе открита изложба на **Рафаел Михайлов**. 120-те творби ни припомниха за поетичното в неговия стил, върнаха ни към необичайните деформации и сложните цветове, нанесени с деликатни движения и едри мазки.

IN MEMORIAM

Лиляна Русева (1932-2009)
Енчо Мутафов (1943-2009)